

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa R. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w L.
i Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w Z.
o uchylenie kary dyscyplinarnej ostrzeżenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 8
listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 30 marca 2021 r., sygn. akt III APa 28/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda R. K. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie, w sprawie powództwa R. K. przeciwko Skarbowi Państwa - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w L. i Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w Z., wyrokiem z dnia 30 marca 2021 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia 18 września 2020 r., oddalającego jego powództwo o uchylenie kary dyscyplinarnej o niepełnej przydatności do służby w Służbie Więziennej orzeczonej wobec niego orzeczeniem nr [...] Dyrektora Zakładu Karnego w Z. z dnia 10 sierpnia 2017 r. i utrzymanym w

mocy orzeczeniem Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w L. z dnia 21 maja 2018 r, wydanym w postępowaniu dyscyplinarnym nr [...].

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej powód, zaskarżając orzeczenie Sądu drugiej instancji w całości, podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: 1) art. 386 § 4 k.p.c., przez jego błędną wykładnię skutkującą niezastosowaniem tego przepisu i utrzymaniem w mocy zaskarżonego wyroku, mimo istnienia podstaw do jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy; 2) art. 378 § 1 k.p.c., przez zaniechanie wszechstronnego rozpoznania i należytej oceny zarzutów apelacji, w tym w szczególności: (-) zarzutu nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy, polegającego na nierozpoznaniu przez ten Sąd kluczowych zarzutów odwołania dotyczących nieprawidłowości proceduralnej postępowania dyscyplinarnego, a także nie odniesienie się do argumentacji uzasadniającej te zarzuty, (-) zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., polegającego na wadliwym - w stopniu uniemożliwiającym dokonanie kontroli instancyjnej wyroku Sądu pierwszej instancji - sporządzeniu przez ten Sąd uzasadnienia wyroku, wyrażającym się w niewskazaniu w uzasadnieniu wyroku, którym dowodom, w jakim zakresie i z jakich przyczyn Sąd nie dał wiary oraz niewskazaniu, z jakimi konkretnie przepisami prawa sprzeczne miało być zachowanie R. K. będące przedmiotem postępowania, przy jednoczesnym uznaniu, że jego postępowanie stanowi naruszenie dyscypliny służbowej w Służbie Więziennej; 3) art. 378 § 1 w związku z art. 233 § 1 k.p.c., polegającego na nieuwzględnieniu wywiedzionej w apelacji argumentacji dotyczącej nieprawidłowej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania sądowego, a w konsekwencji bezrefleksyjne przyjęcie za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji, w sytuacji gdy rozpoznanie sprawy w granicach apelacji wymagało poczynienia pogłębionej analizy procesu dowodzenia z uwzględnieniem własnych ustaleń, uwzględniających nieprawidłowości popełnione przez Sąd Okręgowy oraz niedokonanie analizy prawidłowości postępowania organów dyscyplinarnych.

Powód podniósł również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego:

1) art. 230 ust. 3 pkt 2 ustawy o Służbie Więziennej, przez jego błędną wykładnię

wyrażającą się w nieprawidłowym uznaniu, że jedyny możliwy w zaistniałej w jednostce sytuacji nadzwyczajnej (konflikt osadzonych na placach spacerowych, przy braku wsparcia powoda ze strony przełożonych oraz braku należytej widoczności z posterunku obserwacyjnego), a jednocześnie niestandardowy, ofiarny, zmierzający do zapewnienia bezpieczeństwa jednostce sposób wykonania czynności w ramach pełnienia służby przez powoda, stanowi wykonanie czynności służbowej w sposób nieprawidłowy, podczas gdy działanie takie powinno być oceniane jako akt najwyższego poświęcenia dla dobra służby, tym bardziej, że brak jest jakiegokolwiek przepisu prawa, który zabraniałby działań, jakie podjął powód dla ratowania bezpieczeństwa jednostki i osadzonych; 2) art. 230 ust. 2 i ust. 3 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej, przez jego błędną wykładnię wyrażającą się w nieuzasadnionym przyjęciu, że zachowanie powoda polegające na pozostawieniu broni służbowej w zamkniętym posterunku, na specjalnym, służącym do tego stojaku, na czas pełnienia obowiązków na stanowisku [...] poza posterunkiem obserwacyjnym, w sytuacji nadzwyczajnej, której przebieg wymusił podjęcie działań niestandardowych, stanowi naruszenie dyscypliny służbowej polegające na niedopełnieniu obowiązków oraz pozostawieniu broni bez nadzoru i utracie nad nią kontroli, podczas gdy: (-) dostęp osób trzecich do odłożonej w pomieszczeniu obserwacyjnym broni był obiektywnie niemożliwy wobec faktu, że furtkę przejściową między budynkiem jednostki a stanowiskiem [...] może otworzyć jedynie dowódca zmiany, jego zastępca lub osoba wyznaczona, a nadto pomieszczenie obserwacyjne było zamknięte kluczem specjalnym nr [...], do którego dostęp miał jedynie powód; (-) z materiału dowodowego w sprawie nie wynika, aby broń odłożona przez powoda na specjalny, służący do tego stojak, znajdujący się w posterunku obserwacyjnym mieszczącym się na stanowisku pełnienia przez niego służby, nie pozostawała w ciągłej gotowości jej użycia; (-) z całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że powód wykonywał swoje obowiązki według najlepszej woli i wiedzy oraz z należyłą starannością i rzetelnością, wykazując się przy tym odpowiedzialnością, o czym świadczy fakt należytego zabezpieczenia broni pozostawionej na znajdującym się w posterunku stojaku; (-) stały nadzór nad bronią oraz kontrola nad nią nie jest równoznaczną z ciągłym posiadaniem przy sobie broni przez funkcjonariusza pełniącego służbę na

stanowisku [...] dozoru osadzonych na placach spacerowych i brak jest takiego obowiązku w sytuacji nieprzebywania funkcjonariusza na balkonie pomieszczenia obserwacyjnego, co łącznie doprowadziło do błędnego przyjęcia oceny prawnej czynu skarżącego, iż ukaranie dyscyplinarne powoda karą nagany było uzasadnione i niezasadnego oddalenia apelacji.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Lublinie oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, wyrażające się w pytaniu: „czy sąd pracy rozpoznający stosownie do art. 263 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1542) sprawę wszczętą w wyniku odwołania od prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego w Służbie Więziennej, ma obowiązek badania poprawności proceduralnej postępowania Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej?”.

Skarżący stoi na stanowisku, że mimo braku wyraźnego przepisu ustawy, sąd pracy dokonując kontroli orzeczeń organów dyscyplinarnych Służby Więziennej, nie tylko powinien skrupulatnie zebrać materiał dowodowy i poczynić własne, zgodne z prawdą materialną ustalenia faktyczne, ale także zobligowany jest do szczegółowego zbadania prawidłowości stosowania procedury przez organy postępowania dyscyplinarnego, których to czynności spowodowały wszczęcie postępowania sądowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej i zasądzenie od powoda kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające, a dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Prezentacja tej przesłanki przedsądu nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach powołanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania postawionego problemu przez Sąd drugiej instancji przy

wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych, wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki przyjęty jest przy przedstawieniu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje i przedstawiać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”. Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane; z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z dnia 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228).

Problematyka zakresu rozpoznania przez sąd pracy sprawy wszczętej w wyniku odwołania od prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego w Służbie Więziennej na gruncie art. 263 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie

Więziennej została wyjaśniona w judykaturze i nie stanowi nowego problemu prawnego.

Tytułem wyjaśnienia należy wskazać, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2016 r., III PZP 7/16, (OSNP 2017 nr 4, poz. 37), stroną pozwaną w sprawie z odwołania funkcjonariusza Służby Więziennej od orzeczenia oraz postanowienia kończącego postępowanie dyscyplinarne jest Skarb Państwa - jednostka organizacyjna, której kierownik wydał to orzeczenie lub postanowienie (art. 263 ustawy o Służbie Więziennej w związku z art. 67 § 2 k.p.c.), a sądem właściwym do rozpoznania odwołania jest sąd okręgowy (art. 17 pkt 1 k.p.c.). W postępowaniu tym stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego (tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2016 r., III PZP 4/16, OSNP 2017 nr 2, poz. 14). Postępowanie dyscyplinarne jest dwuinstancyjne (art. 253 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej) i toczy się przed przełożonym dyscyplinarnym i wyższym przełożonym dyscyplinarnym. Przepis art. 263 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (aktualnie tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r., poz. 1064 ze zm.) przewiduje prawo zaskarżenia orzeczenia dyscyplinarnego do właściwego sądu pracy.

W momencie przeniesienia postępowania na drogę sądową (art. 263 ustawy o Służbie Więziennej) rysuje się określony zakres obowiązków sądu powszechnego w związku z rozpoznawaniem sprawy cywilnej (w znaczeniu formalnym) w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Wszak prawo dostępu do sądu nie może być iluzoryczne, a przeto jego wynik musi rozstrzygać istotę sprawy. W tym wypadku sąd powszechny nie został wyposażony w kompetencję kasatoryjną, powodującą przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organom dyscyplinarnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2022 r., I PSKP 44/21, LEX nr 3305525).

Sąd powszechny orzeka co do istotny sprawy, a tego rodzaju werdykt wymaga wypełnienia określonych obowiązków w związku z rozpoznawaniem sprawy cywilnej (w znaczeniu formalnym). Złożone odwołanie spełnia rolę pozwu, a jego zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPIUS 1999 nr 16, poz. 529; z dnia 4 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824). W tej

sytuacji zakres rozpoznania sprawy wyznacza treść żądania zamieszczonego w odwołaniu. Sąd jest zobowiązany orzec w odniesieniu do zgłoszonego żądania (pozytywnie albo negatywnie), uwzględniając wszelkie wysunięte wnioski i żądania (zob. także K. Weitz: Związanie sądu granicami żądania w procesie cywilnym (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria*, Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, Tom 1, Warszawa 2011, s. 679). W doktrynie podkreśla się, że sąd pracy ma w ramach swoich kompetencji jurysdykcyjnych uprawnienie do badania zasadności i legalności wszystkich aspektów wymierzonej kary dyscyplinarnej, a powołane przez stronę dowody mogą w znacznym zakresie uzasadniać odmienne rozstrzygnięcie w wyroku niż to, jakie zapadło w prawomocnym orzeczeniu dyscyplinarnym. Kontradyktoryjność rozprawy sądowej i równy status stron jest fundamentalnym punktem wyjścia do oceny zgłoszonego żądania (B. Baran: Droga sądowa w sprawach dyscyplinarnych funkcjonariuszy Służby Więziennej, PPC 2015 nr 4, s. 622-631; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2021 r., III PSKP 12/21, OSNP 2022 nr 5, poz. 45).

Rola sądu pracy, rozpoznającego odwołanie od prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego, nie ogranicza się tylko do powierzchownej weryfikacji, czy same zarzuty zostały sformułowane poprawnie, lecz jego obowiązkiem jest ustalenie, czy doszło do popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub czynu sprzecznego ze złożonym ślubowaniem (art. 230 ustawy o Służbie Więziennej). Stąd sąd ma prawo, a nawet obowiązek zweryfikować podstawy faktyczne i prawne czynów przypisanych funkcjonariuszowi. Przede wszystkim sąd zweryfikuje, czy przypisane czyny były znane i zrozumiałe obwinionemu, tak by mógł podjąć obronę jeszcze na etapie postępowania przed organem dyscyplinarnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2022 r., I PSKP 44/21, LEX nr 3305525).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że sformułowane przez stronę skarżącą pytania nie stanowią istotnego zagadnienia prawnego, skoro odpowiedzi na te pytania znaleźć można w orzecznictwie sądowym. W sprawie nie występuje zaś istotne zagadnienie prawne, ani potrzeba wykładni przepisu, jeżeli jego interpretacja jest powszechnie przyjęta w judykaturze i została uwzględniona przez sąd drugiej instancji (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 października

2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 436 i z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205).

Zdaniem Sądu Najwyższego, w niniejszym przypadku nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd Apelacyjny w pełni respektował przedstawioną wyżej wykładnię przepisów, czyniąc ją podstawą dokonanej przez siebie oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego wynikało, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie uzasadniał ukaranie powoda za to, że naruszył dyscyplinę służbową. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji postępowanie dowodowe potwierdziło prawidłowość postawionych powodowi zarzutów w postępowaniu dyscyplinarnym, a zgromadzony w sprawie materiał dowody w pełni uzasadniały rodzaj wymierzonej powodowi kary dyscyplinarnej (por. uzasadnienie wyroku k. 23-25). Skonstruowane przez skarżącego istotne zagadnienie prawne całkowicie abstrahuje od realiów niniejszej sprawy. Skoro zgromadzony w toku procesu sądowego materiał dowodowy potwierdził zasadność stawianego powodowi zarzutu dyscyplinarnego, to nie zachodzi opisana w powołanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyrokach Trybunału Konstytucyjnego sytuacja bezpodstawnego wszczęcia przez właściwe organy postępowania dyscyplinarnego i nieuwzględniania w toku procedury dyscyplinarnej argumentów przemawiających na korzyść obwinionego.

Wobec wyjaśnienia w judykaturze podnoszonych przez skarżącego wątpliwości na tle interpretacji powołanych przepisów prawa materialnego oraz zgodności zaskarżonego wyroku z tą linią orzecniczą, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto stosownie do art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 3 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

[as]